# Elintarvikemarkkinoiden toimivuus liittyen lausumiin HE 283/2022 vp - EV 267/2022 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta torstai 04.09.2025 klo 10.00 / K 1/2025 vp /
Riitta Kokko-Herrala ja Anna-Leena Miettinen

# Eduskunnan lausuma EV 267/2022 vp

- Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa ja arvioi elintarvikemarkkinalain ja siihen tehtyjen muutosten käytännön soveltamista ja vaikutuksia suhteessa lainsäädännölle asetettuihin tavoitteisiin sekä antaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle asiasta selvityksen kahden vuoden kuluttua elintarvikemarkkinalain muutosten voimaantulosta

  -> Ministeriö antoi selvityksen 6.5.2025

  -> Selvityksen keskeiset kohdat;
  elintarvikemarkkinavaltuutetun rooli, lakimuutokset 1.1.2025 ja jatkovalmistelut/selvitykset

# Elintarvikemarkkinavaltuutetun rooli

- Valtuutettu seuraa lain toimivuutta, valvoo sen noudattamista ja antaa suosituksia.
- Ensimmäisen toimikauden arvioinnissa v.2024 todettiin, että vaikuttavuus jäi heikoksi. (Ensimmäinen elintarvikemarkkinavaltuutettu aloitti tehtävässään 1.9.2019. Toimikausi päättyi 31.8.2024. )
- Ongelmakohtia ei tunnistettu riittävästi.
- Heikomman osapuolen asemaa ei katsottu turvatun.
- Positiivista: ymmärrys sopimuskäytännöistä lisääntyi ja yhteistyö etujärjestöjen välillä parani.

# Arvioinnin toimenpidesuositukset

- Tukiryhmän perustaminen valtuutetun tueksi.
- Ministeriön ohjaus ja tulossopimus valtuutetun kanssa.
- Nopea ohjeistus lakimuutosten yhteydessä.
- Yhteistyön tiivistäminen muiden virastojen kanssa.
- Toimiston sijainnin uudelleenarviointi.

**-> Tulossopimus tehtiin vuosille 2025-2029, väliraportti saatu**

# Muutokset elintarvikemarkkinalakiin 1.1.2025

- Vahvistettiin valtuutetun tiedonsaantioikeuksia
- Täsmennettiin säännöksiä tilausten peruuttamisesta ja maksukielloista
- Yhteistyö Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa tiivistyy

# Jatkovalmistelu ja selvitykset

- Toinen lainsäädäntöhanke, elintarvikemarkkinalaki II, on käynnissä (2024–2026). Hallituksen esitys ajoitettu annettavaksi eduskunnalle vko 9/2026
- Kuultu alkutuottajia, elintarviketeollisuutta, kauppaa ja ruokapalveluita
- KKV: Kaupan omat merkit eli PL-tuotteet elintarvikemarkkinoilla, väliraportti 11.6.2025

# Tilastointityöryhmän työn liityntäkohdat elintarvikemarkkinalakiin

- Keskusteluissa datasta ja tiedoista noussut esille useita tasoja ja näkökulmia, mm.
  - Yleinen tilastotieto ja tuotteen tiedot
  - Lakisääteiset tuottajalta tarvittavat tiedot (data), sopimuksen ehdoksi asetettavat ylimääräiset lisätiedot sekä toisaalta myydyn tuotteen menekkitiedot ja markkinatilannetta kuvaava data.
- Tärkeää kehittää yhteistyötä ketjun eri toimijoiden ja sidosryhmien välillä tilastoinnin laadun ja kattavuuden parantamiseksi.
- Tilastotiedon tulisi mahdollistaa markkinoiden toimivuuden seuraus.
- Yhdenvertaisuus ja läpinäkyvyys - tieto sama kaikille ja helposti löydettävissä.
- Mitä avoimempaa tieto on, sitä vähemmän ongelmia.
- Tarvitaan hinta-  ja määrätiedot:
  - Raaka-aine- ja rahavirrat ketjutettuna koko elintarvikeketjun läpi
  - Tilastoista tulisi selvitä, mikä on tilanne sektoreittain, ja miten se on kehittynyt.
- Tilastoviranomaisille toivotaan tarkoituksenmukaiset resurssit tilastojen kehittämiseen. Nyt tarpeellisia tilastoja lakkautettu tai julkaisutiheyttä harvennettu.
- Arvioitava jatkossa tarvitaanko uutta lainsäädäntöä elintarvikeketjun tilastoinnin kehittämiseksi.

# Jatkovalmistelusta

- Elintarvikemarkkinalain muutosten tavoitteena parantaa elintarvikeketjun oikeudenmukaisuutta. Keskustelussa olevista muutosmahdollisuuksista:
- elintarvikemarkkinalain säännökset eivät kata kaikkia tilanteita, joissa ilmenee mahdollisuuksia epätasapainoisen neuvotteluvoiman hyödyntämiseen
- lain tarkoituksena on heikomman osapuolen suojaaminen; lakiin selkeästi sen tarkoitus
- palautuksia ja kaupallisia kostotoimia koskevat säännökset esillä; esimerkiksi kaupallisien kostotoimien osalta tulisi harkita ns. käänteistä näyttötaakkaa

# Jatkovalmistelusta

- Tavarantoimittajien liikesalaisuuksien parempi suojaaminen sekä erityisesti vastuullisuuteen liittyvien tietojen tarpeellisuuden tarkempi perusteleminen
- PL-tuotteet eli kaupan omat merkit; miten nämä vaikuttavat elintarvikeketjussa ja tarvitaanko asiasta oma säännös ?